

населення киево-черкаського Подніпров'я. Дніпро-донецькі виробники кераміки не просто копіювали запозичені у сусідніх буго-дністровців візерунки, а вкладали у систему орнаментативний певний зміст, який можна пов'язувати з формуванням нових смаків і поглядів, зародженням нового світосприйняття. Можливо, частину цих зображень слід інтепретувати як закодовану інформацію про космогонічні уявлення давньої людини.

Важливим є питання про значення, що надавалося посудині в духовному житті неолітичних племен, про зв'язок з нею орнаментативної. У деяких випадках, очевидно, зображення мали охоронно-магічне значення, пов'язане з культом плодючості.

ПІЗНЯ АНТИЧНІСТЬ ЯК ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА ПРОБЛЕМА

Б. Чумаченко (кафедра культурології та археології
НаУКМА)

1. Специфіка феномена пізньоантичної культури (т. зв. "осені античності") усвідомлюється передусім на фоні класичної античності та середньовічної культури, зокрема, візантійської. Доцільно розглядати пізню античність як пост-класичний час, окремий модус античності. Як імперська античність вона протиставляється полісній. Пізнання цієї доби тривалий час гальмувалося історіософською схематикою "релігійного поступу", що ставилася до неї як до культурного анти-героя. В сучасних античних штудіях еліміновано бачення осені античності як "тріумфу варварства та релігії". Симпатія історико-культурного світогляду після Просвіти до романтичних епох породжує послідовність реабілітацій середньовіччя ("готики"), бароко і, нарешті, вказаної доби.

2. Цікавість до пізньоантичної доби зумовлена, між іншим, її функцією фільтра, через який пройшов класичний доробок на шляху до сучасності. Вона вплинула на формування канонічного образу античності в європейській культурі. Кшталт "втраченого часу" класики є продуктом духовної праці пост-класичного часу, культурної інвентаризації та селекції на порозі середньовіччя.

3. Всупереч тенденції до скорочення часового виміру античності доцільно змінити історико-культурну ретроспективу під кутом зору “тривалої античності” (з долученими до неї IV, V, VI століттями, які вважаються “ранньовізантійськими”). Це викликає необхідність переглянути історико-культурний зміст категорій “пізньоантичне” - “середньовічне” (зокрема, “візантійське”, “візантінізм”). Хронологія пізньої античності складає, таким чином, півтисячоліття Західної цивілізації.

4. Для адекватної диференціації цих категорій потрібно використовувати не економічні критерії, а історико-культурні. Це дає можливість відокремити культурне обличчя пізньоантичного *Imperium Romanum* од Візантійського.

ПІДСЕКЦІЯ ІСТОРІЇ

ЗМІНИ В ОСВІТІ УКРАЇНИ 1989-1995 рр.

М.Кірсенко (кафедра історії НаУКМА)

1. Передумови. Інфраструктура. Україна диспонує достатньою кількістю шкіл і вищих навчальних закладів. Традиції вітчизняної освіти виходили з європейських критеріїв і не поступалися закордонним аналогам.

Рівень. Програми, структурне співвідношення навчальних курсів і предметів у суспільнознавчих та гуманітарних школах не гірше від західних.

Ідеологізованість. Переслідування політичних і релігійних дисидентів у Радянському Союзі догматизувало шкільництво і позбавило його багатьох ініціативних і самостійних вчителів.

Забезпеченість. Скорочення державних дотацій, низький рівень життя викладачів, застаріла техніка, нерациональне використання, контраст між приватними і державними школами.

2. Перебіг. Мета. Суспільство потребує кваліфікованих фахівців для переходу до ринкової економіки, плюралістичної демократизації політичного ладу, забезпечення захисту людських прав.